

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

РСФСР-нің Компартиясының Тыва республика комитетинин, Тыва АССР-нің Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1990 чыл сентябрь 1 суббота № 200 (14400) 1925 жылда төрөлгөнүмүз Ботме 3 кээ.

УЕНИН МЕДЭЭЛЕР СУДАЛЫ

ДҮҮН БОЙДУСТУН ХАЙЫРАЗЫ

Ак-Доурак хоорайда Постоянный сурунун Култура бажычылык баарыга дүүн хөй кижини чымылаан. Анаа «Бойдустан хайыразы» деп темагы чечтер, нотаалар, кат-чимис аймааны делгелген болган. Оларны анаа келген кижилерге сазып турган.

ЧЕТПЕСТЕРНИ ЭДЕРИН ДААСКАН

Профбөлчөвүлелдин президиум хуралы дүүн болган. Тус чер улетпүрүнүн болгаш коммунал-хандырылга бүүдүрүлгелеринин ажылдакчыларының профивел обкомунун күш-ажыл коойду-дуглазын сагып турарын контролдаар талазы-биле хемчеглерин боттандырып турарынын дугайында ол обкомун даргазы А. К. Бакудинин илеткелдин дыңнап чутаалашкан.

БӨГҮН

КӨРҮКЧҮЛЕРГЕ БАРААЛГАДЫР

Сентябрь 1-Билдигер хүнү. Бо хүнүнү канчаар эрттереп дугайы республиканың Виктор Кок-оол аттыг хөгжүм-шын театрының артистери баш бу-дугаар дугуражу чутаалашкан турган.

ДААРТА

КӨРҮЗҮГЛЕРИ БЕДИК

Сүт-Хөл районда «Ишкин» совхозта сизгенч-лери малга быжык чөм курлавырын тургузуу алы-ры-биле бо хүнүнде күженишкенин аялдамал турарлар.

ӨӨРЕДИР БОЛГАШ ӨӨРЕНИР

1990-1991 өөредилге чылында Тыва АССР-нин школаларына 68 муң хире өөреникчи, профессионал-техниктиг училчилерге 3,2 муң сургуула, школа назы чөтпөн уруулар албан черлеринде 25 муң чаштар өөренир. Чүгле найысылал Кызылдың школаларына 12051 өөреникчи өөренир. Хоорай школаларына бо чылын ажыттынар бежен алды бирги класска интизи-биле 1470 ажык уруг өөренир.

Чаа өөредилге чылы-биле

Республиканың школалары бо чылын кыдыраштар болгаш өөредилге херекселери-биле четчир кыдыр хандырыганын. Школачыларга чангыс аай хеп райо-нар магазинеринге четчир бар турган, а хоорай шко-лаларына чалага эзугаар саткан. Август 4-тен эгелен суббота санымда школаларга базарын Кызыл хоорайга организастаан.

Тыва АССР-нің Министрлер Чөвүлелинде ТӨТЧЕГЛЭЭР, САМЧЫГДААР ЧОРУКТАРНЫН ОРУУН ДУГЛААР

Бүүдүрүлгелеринин болгаш организацияларын кол база саздар чөткөк-рөөселдер төтчөглээр, самчыгдаар чоруктар-биле демселди күштегилери-биле Тыва АССР-нин Ми-нистрлер Чөвүлелинин Даргазы бо чылды август 30-де айттышканын бер-ген.

Албан-дужаалдыг кижилерин харысгалгазынын дугайында ССРЭ-нин Президентинин ЧАРЛЫ

Чонкуу таакпы аймаа-биле хандырылгазында узуу-телиншигилер нарын бай-далды тургустунуп келген чамдалганын дугайында тайылбырларын бээрин ССРЭ-нин Президентини М. С. Горбачев албан-ду-лайыгга элден каш кижил-дерден негетини моон му-рунда дынаткан турган.

Малга быжык чөм баазанын тургузар

ТЕМП КОШКАК

Чангыс ай дургузунда 163 муң ажыг тонна чорук белекпел алырыл? Тыва улустуга «көктү-шакты көөрүмге, олар эвес турбады бе?» деп ырык бар. Азы оюу бодаш ил-диг ийик биле бе, мал че-миник белекеленин инити темпизин республикада дыкма оожум. Ол берге байдалды тургузуу турар.

Дувуренчи медээ

ИНЕКТЕР

ДОЙЛАП ТУР

«Х Улуг хурал» совхоз-та Оттук-Даш сүт-баран фермазынын чанында энн шыннарыг сарааттар бар. Оларны көргө, магаалн. Бичалза-да хайраан си-генин инектер сөөлү хү-нерде «шефтер» туруп бердилер. Хараалачыны. Ону дарый каялаавас, чөк болза, инити каялаас сөөртөс болза, ат болду. Ол сарааттар фермадан мырнын ырак эвес. ын-чангаш орун база энн, оларны дуң-хун чөмө шефтер тургаш, хамык ужуруу мнаар организастар ужуруу аларган. Оон муру-нунда Вялс-Кол уюнта са-рааттары база малга ды-ка-ла чидирген улус бис.

АРЖААННАР
ДУГАЙЫНДА
ОДУРУГААР

Бай-Тайганын Шивилт аржанында районун улус өрөөндө кылдызы башкыларын пансионатын башкарып айтты. Аял Бай-Тайга, Барын-Хемчин, Чөөн-Хемчин болгаш эске-дай райондарнын башкылары аштаным, кадмын быжгалган.

Мария КУЖУГЕТ.

Улуг-Хемде Чаа-Хөлдүн үйү аржанын баарга, орта кадмын быжгалган, эмнеди алган мен. Кошчу-ла эки эм сутлүд чөрдү, аржанын шил савага ийн ай-даа тургузага, күрөбөс. Ону барымдаалап көрөш, аржанын саваала кулар туснай дехтен (2-3 кил) совхозка тургускаш, оуу садмгыларын организаста.

Богатыр КОШКАР-ООЛ.

Улуг-Хемде «Найрал» совхозу аржанын сагыш салбап турар. Аржаанга чедип алары-биле хемин кижип алары койчуг берге чөрдү. Неселанын чүгө ийн хунюда дыштанып келгенер кечирер, ол эвеш, ону көвүдөтүр херек. Оон аягыда, улугту хонар черлерин таарыч-далг кылдыр кылсап.

Сергей МӨНГЕ-НАЗЫН.

Кара-Суг база бир эки аржанын бирээни, Битид-даа болза, дыштанычтыларга таарычталг байдалдарын тургуспаанын чоно хомудан турар. Кооператив аш-ченин багай белеткен турар. Ойнаар ден-херекселдер аржанын де-вискэрине чок. Аржанага хей аныктар чыгарып, ойнап хөглөр, чамдыкта эзирк болгулар. Чайгы ба-чым ажыл үзүндө чүге мында чыгып, ниитинин аажыгы аажыгыга киршпейн турары?

Татьяна САТ,
Бай-Кара КОМБУ,
Чөөн-Хемчин район.

Тождо Ногаан-Хөл аржанын чыдына дыкта хей кижип дыштанып, кадмын быжгалган ап турар. Дыштанып келгенерге кыдыр-даа таарычталг байдалды мында тургуспай, аргыларын бер бекни чок. Чуртталга бажына-рымы, столованы айнаа «Тоора-Хем» совхоз тут-каш, деңг-херекселдер, аш-чем айма-биле хан-дырып болур арга бар.

Василий ХУГБЕК,
Дмитрий АИР-САНАА.

Совхозтарның кичээнгейинге

НОГААГА, КАРТОФЕЛЬГЕ ЧАА ӨРТЕКТЕР

Чонну аш-чем ханды-рылгагында бо культурулар онзагай черин эвээр ужу-дуг. Ынчалза-даа бистия республикада оларны та-арып өстүрер, ажаариче амыл-агылар база черле чамдык чурттакчылар-даа чөгүрү кичээнгей салбап келген. Ону барымдаалап, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүдөли бо чымдын дүжүндүн картофель бо-гангоа садып алырынчы чаа өртөктерин шенелде кылдыр шилчирини дугай-ында 1990 чылдын август 13-те донтаалды хүлээп ал-ган.

Совхозтарны, Тыва АССР-нин Садым министр-ствозуун, республиканы херекселдер эвнелелин дугурушаны-биле үстүндө адаанычы культуруларын садып алырынчы эи улуг өртөктерин ногааны, карто-фельдин кидин түлүк белет-теерини үзүндө — сен-тябрь 1-ден декабрь 15-ке чедир 63 көпөсө садып алар. База ол-да арга-биле өстүрүнгө өртүңн инонда 2 руб. 50 көпөк, июль 1-ден 15-ке чедир 1 руб. 50 көпөк, ол айны артан пустаны — 20 көпөк, Оон аягыда, саткан бир тонна картофельге 50 руб-лди, напустага 120 руб-лди немей төлөрү көр-дүнгөн.

Бир өвөс совхозтар кар-тофельди июль айда садыр болза, оок 1 килограммын өртөө 70 көпөк, а августа 50 көпөк, напустагы июль айда 50, июльда 35 база июльда айда 25 көпөк бо-лур.

Теплицага өвөс, а айнаа аажык черге өстүргөн помидору август айда 1 кило-граммы 90 көпөк, а сен-тябрь 1-ден сезон төңүзү-де чедир (декабрь 15-ке че-дир) 63 көпөсө садып алар. База ол-да арга-биле өстүрүнгө өртүңн инонда 2 руб. 50 көпөк, июль 1-ден 15-ке чедир 1 руб. 50 көпөк, ол айны артан пустаны — 20 көпөк, Оон аягыда, саткан бир тонна картофельге 50 руб-лди, напустага 120 руб-лди немей төлөрү көр-дүнгөн.

Бо культурулардан аягы-да, реде, реде, репа, ка-бачы, петрушка, сельд-рей, коббит, патиссон — бо-ларын өртөктерин база ду-жаар үзүни барымдаалап, аягы-агы кылдыр донтаат-кан. Ногаа, картофель ай-маанга бо чымн амылдар чаа өртөктер дугайында материалдар совхозтар-да, садмг организацияларын-да шүтүлдү да бар.

База бир чаа чүгү бар. Ол чүгү дөргө уругтар ал-бан черлерин, өмнелелер, шишалар амыл-агылардан садып аларга, күрүне өртөө-биле алыр. Чийээ, күрүне өртөө 1 килограмм картофельдин 13 көпөк, а совхозтар 35 көпөсө са-дыр болбай. Ынчанга бир өвөс шюла интернадына ай-бир совхозтан 1 кило-грамм картофельди 35 ко-пөк-биле садып алыр бо-ла, күрүне өртөөнө мы-галым (0,35 көп — 0,13 көп — 0,22 көпөк) бо-л-жеткен сакчөө органи-зацияны эгидип бөр, мында туснай көрдүнгөн амша хө-реңи бар.

Картофель база аажык черге өстүргөн ногаа аймаа бо үстүндө айтканымыс хуусааларда база кыштат-каны соода дүжүлүк-биле совхозтардан-да ийир са-дып алырынчы өртөктерин үгү донтаала айткан. Бо бүгү хөмөкчөр болза, карто-фельге база ногаа аймаа көвүдөдиринге амыл-агы-ларын сонугурап беди-дер сорулап.

Чукчай ОИДУПАА.
Тыва АССР-нин Агро-улеттур эвнелинин эконо-мизи.

Ламчар шүлгөн, ийги, үшү черлерин Владимир Маады, Владимир Ондар олар алгалан. Тилекчи-лери 1-1 хой, эшкү, дет-пе-биле шаантаган.

Би-Хем райтүскөм-ник культура кылдыан эр-өлөкчүн Мария Оюн-уш дугурулду-биле бол-дур тывыгыр артистер малчы-нарга, механизаторларга солун коппетти бараат-каны. Ол байырдалы кириш-кеш, бистин «Сали» совхоз-база малчынары шак ми-чалдыр чып, оларын амыл-агы үзүлүп, амыл-агы дугайын ыяк дүжү-жүп, сумелешин, улугту хей-ат кириген болза деп бо-додам.

Сары-оол УДУМБАРА,
Сесерлиг суур.

Дмитрий ДУРБУЯ.

Боран алган, суур ыш-би-ле бижил туур бис. Оон бодум үжүк танып алган. Хөл сумузуңк арзаң мо-литидеги үш чөл амыл-лаан, ай хуусаалыг кур-тар доскан мен. Оон сон-ла мени Тес-Хемче чөрт-кан. Укен үш чылдарда партия совет органина-га баран болуп амыл-даш, пеленже үгөн мен. Бо чораш, көрбөзү чү-бөм чок. Хүрээ-хитт нег-те-рин турган. Хөл бажыны оазаам дегип турганым сактыр-дыр мен. Кеп-Семэ

хүрээңинге барып чүдү-даа турган мен. Алды-Үстүү ийи аяар аразын база за-гып турган чүе. Мөңгө-ле тыйгазын база ыдытан ийи шаазы койчул солун боор чораш. Оон сонда ла амыл чүвени узуктакан койчул карадыңчы.

Ам хамын чамчалдарын эгидип, хүрээ-хитти тудар деп турарыңдыр. Кыр-ган кижи оу көрүп четти-гер ирги мен бе? Чүдү-де-ди чок чокку кандыг чон дээр?

Роман ОЧУР-ООЛ.

ДЕТКИИР, ДУЗАЛААР

Оларның байырлалын көргөш...

Бир совхоз чоокта чаа чыгаш, оларын байырла-п эрттирген. Директор-нуң хүлээлгезин үжүдөлдүр турар А. Б. Монгуш амыг байдалды чымляннарга та-ныштырган. Чедизиңнер илдөө-не бар. Ынчалза-даа ол байырдалды киришчил-лери четпестерин эдериче улуг кичээнгейн салган. Бо чымн кыргында саа-дан, ынчанган элзон хей турган чедир албаан. Ол ышак мал чедип белет-келинде улуг четпестер бар. Оун-ситенини үгөнчегей. Ынчанга чамдык малчы-нар Сур-Хөл девискэри-ден барыл мал көп белет-кээр ужурга таварып ту-

КӨРҮП ЧЕТТИГЕР МЕН БЕ?

Шивилдини эзим ба-жына кыштын чыккылама соонунда Самбуу огу Дем-биред деп адым ашканы өр-бүлелинге төртүтүгөн мен. Авам мени божаан соонда сарыг думадан бар-ган. Өкүзүңден өлбөс дээр. Он дөрт харды утбавис ийин саап, бисти азылап, четпестерин өстүрүшкен. Ийи хардыг турума, элзон шы-далды. Мөңгө-ле деп кижи азырап алган. Суму амыл-

рар. Амыдында ниитил-лери 147-ле тонна сенин совхоз белеткөн. Кыштат-канын кыска хуусааны чамдык хойчулар чазын ба-леткел алган, а бир нечек малчынар элзаа хол-даа дөгбөн. Ынчанга бо бүгү амылдар амыл-агылар шүтүлдү, хамыктын му-рунда, малчынар улуг ки-чээнгей салмыр дугу-рушкан.

Ол байырдалга эки амылдыгына шаантап маанта. Майдыр-оол Куу-лар 100 хойдан 112 хура-ганын алган. Ынчанга ону совхозка малчынарынын чарыгынын тилекчиз деп санааш, эзерлиг айт-биле шаантаган. Ийги черле 100 хойдан 90 хураган көрү-дүлүгү Судуң-оол Чамзын 300 акша база согааш, ба-ла, деспи-биле шаантаган. Ол дөргө далан соктап черинге эг тергип чүгүлэ чирег-херекселдер болбай. Ушкү черин Эрес-оол Ондар, Алдын-оол Сарыглар оларын өртбөлүгү үлеш-кеш, 200-200 ашкү түштүк бараан биле шаантактылан.

ЯПОНИЯ КАНЧААР
ДУЖУ БЕРГЕНИЛ?

45 чыл мурунча, 1945 чылдын сентябрь 2-де, Токио мугулдуга кирип келген америка «Миссури» линкорунун бортуга чүга чока дугу беришкенин дугайында Япония-биле аягыта ат салышканынын асуудалы болган. Делегейниң ийги дивымын аячар төгөн. Хей кычгыдан өртөмчөйге тр ма-нан тайыч үе эгелен.

1945 чылдын эвнелинде Ожум океан девискэри-нге Япониянын кол дайы-нын болуп АКШ-тын флуду болгаш шериглери Тиннан, Сайпан, Гуам ортудунарын эжелеп алган. Ол чорук Япониянын амылдарчы чү-гула объектилеринче со-гушкуну күштөлдүрер ар-гани америка ужар чүгүлэ берген. Оон соонда амери-каннар улуг күштерин Лейт ортудунга дүжүрүп алаш. Филиппинерин эжелеп алыр соруга-биле дайынчы хөдөлгөңинерин кайбар-ты берген. Сону болгаш чөөн Бирмага британ бол-турну саналдан. Совет ча-лак ыдык санал-биле чед-шөзөңерин болгаш генерал-лейтенант К. Н. Девянин, кону эвнелди армияларын Дээди кол командирынын эвнелин чангына ССРЭ-нин төлөөлгөңи кылдыр то-мулаан.

Ожум океанга болгаш Мунуу-Чөөн Азияга бай-ланыштыр чогулчалг эвөс алган. Американар ая-гында Окинава ортудукту эжелеп алгарга, алай-биле аргычар ортудунарын кай-лаарына японларга ала берге байдалды таварыштыр-ган.

1945 чылдын август 8-те Москвага япон элчине ла-раазында хүндө эгелээш, ССРЭ Япония-биле дайын байдалында кылдыр бодун санаар апар-дыр деп чар-лаан. Совет чазактын ол ширтирин тайбынын до-лоран болордуй тургуза-каны эрге-ажыктарга нег-тези болгаш делегей күстү-рийнч эргенин норма-ти-келеринге база эвнелди хүлээлгелерге дүжүрүп шыгыгы чүрум азуугар бо-тандырган. Дараазында хүн Япониянын премьер-минист-ри Судзуки мында чет ме-делгэн: «Бөгү эртен Совет Эвнелинин дайыны киргени шүгү берге байла-ла бисти таварыштырган болгаш бижини оон ийи уламчылар арга чок бол-дурган-дыр».

Шынал-за, 23 хүнүн дугурунда совет шериглер япон кургаг чет шеригле-ринин кол күжү болуп Квантун армиянын чыла шапкан. Оон түнелинде Ыраакы Чөөн чүке байдал көсүлү-биле өскөриген. Сону-Чөөн Кыдат, Сону Корея, Мунуу Сахалин болгаш Курил ортудунары хосталган.

Япониянын императору Хирохити август 14-те дайыны дүжүрүп талазында дээди чөвүлдеги болгаш министрлер кабинети-нин катшычан чөвүл хурамын чымдыдырган. Дүжүп бөзү-рини азы дайынын уламчы-ларын дугайында айтканы чүгаалашкан. Чүгаа чока дүжүп бөзүрини дугайында ширтирин хүлээп алыр дөш хейи са-налган. Ындыг турмуш император леткэн болгаш медетел кылган. Ында ылангыч мында дээди: «...Пот-лө-дөдө мунга дээди, алай-биле амыл кылдыр айтканын бердим... Мөңгү ширтирин дугайын чон билди азын дээди ол айтканы талазы-биле императорга угуула-ны дүргө белеткээр кыл-дыр база айтканын бер-дим».

Шериг министрствозу-нун эргелелинде майор К. Хатанайча баштаткан офицер-фантастерин бе-лүү император Потсдам де-кларациязын болгаш Япо-ния-биле дайынын сокса-дырынын негелелерин хү-лээп алган дээрин билди нааш, чексендик демиселди уламчыларынч өрүс-биле чуртта чорулар деп шир-тирлээн. Император ордун эч камгалап турган гар-дежи бир дугаар дивизия-ны командири өлүргөш, ордуну ширтинге шүтүлүп кире бергенер. Ынчалза-жон далаш организастан-ган ол сүддө доран-па бастырган. Оон өгөлөкчилери судтаваан-даа.

Дүжүп беришкенин негелелерин хүлээп алыр дугайында император Хиро-хитонун угуулазын радиога август 15-те дамчыткан. Ында ылангыч чүгүлөлдү тур-баны болган: «Оларны ка-ды кылган декларациянын бистин империянын хүлээп алганын дугайында ме-дэни Катыйшан Шаттарын-ниң, Великобританиянын, Кыдаттын болгаш Совет Эвнелинин чазактарында алчылар кылдыр айтканын бистин чазазыкка бердим».

Япониянын дүжүп бергенин дугайында аягыта ал-бан азууга-биле ат салыш-канын организастаар тала-зы-биле бүгү белеткел амы-лын Ожум океанда эвнел-ди күштөрини кол комя-дылалты генерал Дулга Манартурнүч штавы чору-дуг турган. Императорун угуулазын чарлап дына-дыккан соонда эвнелди күрөңелерин Ыраакы Чөөн чүке Дээди кол команди-рынын комулалыг дугурун бергенин хүлээп ала кин-сөн эрге-хүлээлгезинге ки-риг турган. АКШ-тын ад-министрациямы ол албан-дужаалга генерал Д. Манар-турну саналдан. Совет ча-лак ыдык санал-биле чед-шөзөңерин болгаш генерал-лейтенант К. Н. Девянин, кону эвнелди армияларын Дээди кол командирынын эвнелин чангына ССРЭ-нин төлөөлгөңи кылдыр то-мулаан.

Н. КОМАРОВ,
Төгү артемериянын кан-дилды.

АЯК ШАЙНЫ ААРТАП ОРА...

— Чүү дээш сая класс...
— Уезд-бодал пюралдиз...
— Чуну мича деп тура...
— Батшмы кичээл эрти...
— Эмел дээр чырмаа...
— Чуну мича деп тура...
— Батшмы кичээл эрти...
— Эмел дээр чырмаа...

Чаа шулуктер НОКТИОРН

Дуну өттүр муугаргай ай Дундук харал тура хонду. Шемелик сүтк-даа баар. Шенек одаг чүшүрүр-даа. Уйгум чиктен мээ арным Угаал, топтап көргүлөрд-даа...
Дуну өттүр муугаргай ай Дундук харал тура хонду. Дундук өттүр сылдыс санап...
Дүне када уйгум келбей, Дундүштелген бодалдарым Дүлгөзүнүн сактып чыттым...
Самоч дельем өртмөйдө Саям дээрбөк база мен-ле Саямдыкыс хөөнөшкен...
Саймааралдык куддары бис Дуну өттүр муугаргай ай Дундук харал тура хонду. Дундүштелген бодалдарым Дүлгөзүнүн сактып чыттым...
Дүне көмүс удувалым. Артур ХЕРТЕК.

ЧҮРЭЭМ-БИЛЕ СҮМЕЛЕЖИП

Хайралык өргим ашти Кара көрүм шуглап алган. Чүрээм бүргөз муугаргалды Чүмү-биле кымга соглойин? Ашым орап чакгыс ботту Ам кээп кым-даа тоовас...
Чакгыс тыртым таактыны, Чакгыс дашка араганы Чартыктап жип ижил, тыртым Кады көгөлп чораан өөрүм Хая көрнү берген ышкаш...
Чүрээм-биле сүмележил, Чүрээм чаксаан чоруур мен бе?
Мага ботту чымдыштар Магазын хүн дээп кээр бе? Кечка-оол ЭКЕР-ООЛ.

АВАМГА

Өпөй ырын ырлап чорааш, Өстүрүп каан, ынак авам, Чаражыны, эргимини Чаксап, таалап сактып чор мен...
Чоон чажым хиди ышкаш, Чоргаар болгаш хөнү сыйнып...
Долбанналган шырай-арным Тоскода кирген дагына-ла, Ажы-төлүн бистери дээш Анылашкы кызымашым, Мога-шылар бибизини Болап келгеш, магадаар мен...
Каржылан, чакчатыммас, Кашкы-хөглү, ырдык, шоорлук, Эштиг-өөрлүг, чоңууг, чоңдук...
Эллек чакыгы, мээч авам, Наздавайы, мөнгө уйгу Аныянда уду бердин, Чакыг-сөзүм дүрүм кылгаш, Чандык баспаан, ынак авам...
Светлана ООРЖАК.

КӨП-СӨӨК КЫЗЫ

Кызыл-Дагын сөөскени деп, Кызыл чаактыг Көп-Сөөк кызы, Чакык-чагай чакнай бөрөгө, Сактып-сеткил дойлуу уруг, Эчки малды сымалчанган, Өзөр салбайн ора калтар, Кунгалдырып ырай болур Күү доозун шөйлүг үнөр, Кырда саяан шийин мунар Кылычкы кыс-эрес уруг, Чүгөн, чулар астып чоруур Чүрээм болган Көп-Сөөк кызы...
Салчак САРЫГ-ООЛ.

КОЖАМЫК

(Ойтулаш аяны-биле)
Ойтулагайн күзүңгүлээп, Ойтуг шолбан чакнай берди, Ойтуг эшитиг, эриг баарын Ойтуг-карам ундурган...
Чакык шымаан чырткылаан Чакыктын ай херек келди, Чакыр ол дег илч эшитиг Чаражымы көргүзүөр...
Сандан САНДИО.

Чугула интервью ШОДУГ ЭШТИҢ ТУРАСКААЛЫНГА

ЭДЕ ТУРГУСТУНУУШКУННУҢ ТӨЛҮ

— Чүү дээш сая класс...
— Уезд-бодал пюралдиз...
— Чуну мича деп тура...
— Батшмы кичээл эрти...
— Эмел дээр чырмаа...
— Чуну мича деп тура...
— Батшмы кичээл эрти...
— Эмел дээр чырмаа...

СОНУУРГАП НОМЧУНАР

Чыда 300 катар үнөр
Хемчээл 2 парлагы амазы
Гиражы 28000 өкк.

ЧАЖЫДЫ ЧҮДЕЛ?

Он бир чыл бурунгаар Ху-бий дээр кыдат жокуда тарачын кыс Сун Цайдин хадываар аарыган араан. Он түнелинде, чемге хонү чок апарган болгаш чоок-ка чедир аш-чөм чыгайп келген. Эмчилер баштайы сес чыдаан дургузунда анаа глюкоза сымкыртып, а чок кыкыкери суук чем-биле чемгерип турганар. Чокто чаа цингун гимнастиканың специалистерини ачында Сун калдык кыкыкери чип турары бүгү-ле чемги холудайн чир апарган. Ынчалза-даа гимнастиканы соксадырга-ла, чемге хонү чок байдал катар кыр-ип келир болган. Эртеменер шак бо чүгүдү ам-дыга дээр тайыбырлап шы-давайн турарлар.

ЛАМБАДАНЫҢ КЫЛАЗЫ ЧОК

КАЙГАМЧЫКТЫҢ ТУАЛЕТ

Бүгү-делегейни хүдээл алымшыны чаалап алган чурттаакчы Н. кайгамчык...
Целюноград хоорайныкы...
Мезең илтииче кирип ора, муусулам кичи иднин мыйа-ла уштур. Ылчигаш ону эрик асынга арты-рып каар. Равалжинди хоо...

ДЕЛЕГЕЙДЕ АМ ЧЕЖЕ КИЖИ БАРЫЛ?

КАТТЫШАН НАҢДЫЛАР ОРГАНИЗАЦИЯНЫҢ СЕКРЕТАРЫНЫҢ ЭКСПЕРТЕРИ ДЕЛЕГЕЙН БҮГҮ ЧОУНУҢ АМГЫ

Чүрээм бүргөз муугаргалды Чүмү-биле кымга соглойин? Ашым орап чакгыс ботту Ам кээп кым-даа тоовас...
Чакгыс тыртым таактыны, Чакгыс дашка араганы Чартыктап жип ижил, тыртым Кады көгөлп чораан өөрүм Хая көрнү берген ышкаш...
Чүрээм-биле сүмележил, Чүрээм чаксаан чоруур мен бе?
Мага ботту чымдыштар Магазын хүн дээп кээр бе? Кечка-оол ЭКЕР-ООЛ.

«ШЫН» СОЛУННУ ЧАҒЫДЫП АЛЫРЫНЧЕ ДАЛАЖЫНАР

Чагыдылга сентябрь 1-ден эгелээ. Ол чүгүлө 2 ай дургузунда, октябрь 31-ге чедир уламчылааш, доостур. «Шын» солун неделя-да 5 катар үнөр. Чыда 260 номер парла-тынар.
«Шын» солунун чыда чагыдылга өртөз — 15 рубль 60 көпөк. Солунун бир экземплярнын өртөз 6 көпөк. Чагыдылган чыл хуусаалыг кылып алыры таарымча-лыг.
Киоскилерге хостуг садарыга бир экзем-плярнын өртөз 10 көпөк болур.

Иннокентий Сабурянов деп кымыл?

Ук төөгүзүн алыр болза, Сафьяновтун кырган-адазы Сибирге кудан байын чал-чазы чораан. Сөөлүредди хоорайга келгеш, сапык дара-ар ажылаш, оон дараа-зында сакыкы байын чал-чазы апарган. Садыг-сарырга хөрөңгө мерге-жилдин-биле ол 300 рубль түнүгү шапчал алган. Оң-биле дичи салыг амыкшап, улаштыр уттуммас кылдыр байы берген чүр-дир.
Кырган-адазы өлүргө, оон хөрөңгүн Иннокентий-нин ачалыны болу берген. «Бистиг буржуазтыг амы-дарылымы мичаар эге-лээ» — деп, Сафьянов бо-дуун сактышыкында би-жиг турар.
Иннокентийнин аказы — сакыг капиталын талазы-биле Сибирге сурагыт ки-жигерин бирээш. Полити-чиг херек учурунда шөлү-кен кижилери колхозлеп алгаш, оларым салгы-са-рылга ажыкылга өредип турган. «Бистиг бакыны-лы сөөлүредди мырында-ла политиктиг шөлүттүрген-нерини куду чыгыс апар-ган. Бистин ала-невис уру-лардын өг-бүле кижиз-дилгезин, бистин өредилге-висти базала олгарга иле-ген, эртем-билигит чиккен садымкылар шылып ал-дырын бодан турганар. Ол чорук кеңизде бистере ке си салдарлы болганы чу-гаажоо. Улгады берген-висте ачауыс ону эскеип кааш «буруузан минин» орган чакты». — деп, Сафьянов сактышыкында демде-лээ.

Тоожудан үзүндү

ин дургузунда, Тывадан чоржуге, Сафьяновтун бажылыга чурттап турган. Ф. Конун библиотеканын див Сафьянов марксисти-тератураны ханкы-биле өр-ренип, пролетар революция-нын дугайында эртемени бил-лип эгелей берген.
— Ф. Конун эң чоон эжим, өңүшү болгаш баш-кым деп санаар мен, — деп, ол сактышыкында айт-кан.
Иннокентийнин ада-нези-ни аал-ораны Минусинск-те, ынчалза-даа садыг ка-питалынн көз нуруузу Ты-вала болганда, Даныга суур кылгаш, көкүп эзип чурталганың хой үнөр эртингер.
Назынның чаш чыла-рында Тывага келгендин Иннокентий тыва чоңун сөс-чугаазын, аажы-чанын эңи билди. Ундзин чоңун төөгүзүңге хамаарыштыр, оларын эдилетин, кудура-дын, ыры-кожамак, үдегер, чечен чугааларын, толдо-рун өрөшп, шинчизинге база соңуургалды турган. Эртем-шинчиле ажылыга соңуургалдыг бо-чтунга Ф. Кон анаа ууг салдары чедирген. Сөөлүредди оон эртем шинчиле ажылыга хамаарышкан чүдери со-дунарга болгаш журналдар-га парлаттыган.
Орус кыдат капиталистер экономика талазы-биле турт-тун ээлерин алган. Садыг-сарылгага наркыкыанан-да Тываган феодалары-база-ла капиталистерге мөл-чүлү, бодуну чуртунга ажыктыг материалды база тургузар аргаач чоң турган болгаш ол дугайын болавайн-даа турганар.
— Каш дакыр дарлаа.

Оран-чуртун каасталгазы — долгандыр турар кайгамчык чурумалдыг боуду кижини сагыш, сеткилий өртүп, ону омак-хөгүт чуртпай, ажылдарынче чалгынан турар. Кичи бодуну тө-лөз бойдузун камгалып, каалайып, ону чога-дыктыг ажил-кижи-биле улам наастар. Дагыларды, бедик сын-нандыг хемини деле-минде малчын аал ко-жуп көз, чайлааар дээш борбак ак өөн тик-кен. Оларын калгаран хам-мык малы ырадыр одар-лай берген. Аалдыг уруг-лары аккыр өгүн чыныга майгынын тик-кеш, оон чаныга ойнап хөглөөрдөр. Ада-незинге дуулажып, оларны хү-лөз алган малын калды-жырлар. Чурумалдыг чайлагын аккыр өө-ыраган-на борбак дагаа-чуурамы дег апарган көстүп турар. Онлар ОХЕМЧИКТИҢ фотозу.

ЧАРЛАЛДАР БИРОЗУ

Уран-чечен телефильм. 19.55 Найрагул мериан-нары. Зелени-Гура хоорай-га ыркын XXVIIгы фести-валы 21.00 «Уе». 21.30 ССРЭ-нин чаккыс черинде. 21.40 «Мени ал ал». Уран-чечен телефильм. 22.55 Концерт. 23.45 Чарам кыс-тар конкунузу. 00.45 — 01.10 Медээлер.

ИННОКЕНТИЙ САБУРЯНОВ

Кызыл-Дагын сөөскени деп, Кызыл чаактыг Көп-Сөөк кызы, Чакык-чагай чакнай бөрөгө, Сактып-сеткил дойлуу уруг, Эчки малды сымалчанган, Өзөр салбайн ора калтар, Кунгалдырып ырай болур Күү доозун шөйлүг үнөр, Кырда саяан шийин мунар Кылычкы кыс-эрес уруг, Чүгөн, чулар астып чоруур Чүрээм болган Көп-Сөөк кызы...
Салчак САРЫГ-ООЛ.

Кино
СЕНТЯБРЬ 1-ДЕ
«НАЙРАЛ»: «Река» (АКШ) 9.30, 12.00, 14.30, 17.00, 19.30 шақтарла.
ВИДЕОЗАЛ: «Смертель-ная игра» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шақтарла
«ПИОНЕР»: «Возрасте-ние к свободе» 9.00, 12.50, 19.00 шақтарла.

Тыва АССР-ин Журналистер эвилелини баштаар че-ри, «Шын» солунун редколлегиясы, партбюроу, бүгү коллектив солунун хоочун фотореспондентизин, кун-ажыктыг хоочуну. 1947 жылдан бээр СЭПК кезиги-үү, ССРЭ-нин Журналистер эвилелини кезиги-үү
Степан ИВАНОВТУҢ ФЛОКТИСТОВТУҢ мөчөзин-биле колбаштыр оон төрлеринге болгаш чоон кижилеринге хань наржылды илерейлеп тур.

Шойгу КУЖУГЕТ. (Уламчылыг.)

667000. Кызыл хоорай, Красноярская, 100

Редактор
В. Ф. ЧАДАМБА

ИНДЕКС 54241

ТЕЛЕФОННАРЫ: ● редактор — 3-43-34; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-26; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура — 3-34-93; ● корректорлар — 3-37-11; ● телеграф — 3-34-19; ● 3-36-73; ● агропатрон — 3-43-41; ● 3-41-16; ● культура — 3-39-15; ● информация — 3-34-39; ● «вечерняя газета» секретарь — 3-34-92; ● «вечерняя газета» редактор — 3-37-11; ● культура — 3-39-03; ● 3-34-39; ● редакция — 3-36-82; ● редактор — 3-34-57; ● совет тургуну — 3-34-98; ● 3-41-23; ● культура —